1 Mai sau sărbătoarea între tradiție și inovație

Diana DRAGOȘ[*]

Key-words: *First of May, religious celebration, traditional celebration, social celebration, cumulative celebration*

Înţelegem în primul rând prin termenul sărbătoare *un alt fel* de zi, un moment când curgerea obişnuită a vieţii este suspendată. Asociată mai degrabă tradiţiei decât religiei, sărbătoarea se leagă mai ales de comunitate, iar unul dintre atributele acesteia este cel de a realiza coeziunea unei anumite comunităţi. „Există o civilizaţie a sărbătorii, dar în aceeaşi măsură există şi civilizaţii care se delimitează şi îşi exprimă originalitatea graţie modului cum îşi construiesc propriile practici festive" (Drogeanu 1985: 24), se afirmă într-un volum a cărui principală miză o reprezintă abordarea teoretică a fenomenului sărbătorii. Lucrarea de faţă nu este altceva decât un studiu de caz orientat în acest sens. Astfel, pornind de la premisa că fiecare comunitate are propria manieră de construcţie a sărbătorii, micul studiu de faţă oferă un exemplu al manierelor în care o anumită sărbătoare se construieşte în interiorul unor grupuri sociale diferite. Înainte de orice, trebuie menţiont faptul că înţeleg în acest context prin *construcţie a sărbătorii* atât semnificaţiile/semnificaţia cu care comunitatea învesteşte respectiva sărbătoare, cât şi practicile rituale (situate pe diferite niveluri) care derivă de aici. În consecinţă, am luat exemplul datei de 1 mai, pe care am echivalat-o unei sărbători, dar pe care, însă, nu am numit-o iniţial ca atare. Următorul pas a fost, desigur, terenul. Astfel, pe baza interviurilor şi a observaţiilor directe am putut formula câteva consideraţii esenţiale referitoare la maniera în care societatea românească actuală se raportează la o sărbătoare de genul celei menţionate anterior. Aşadar, având întrebarea „Ce se sărbătoreşte la 1 mai?" ca punct de plecare, am încercat să aflu răspunsuri/ perspective apelând la mai multe „surse".

Prima sursă la care am apelat pentru a afla o perspectivă asupra zilei de 1 mai a fost internetul. Principalele motive pentru care am recurs la această strategie sunt faptul că, în momentul de faţă, internetul reprezintă pentru majoritatea populaţiei cea mai la îndemână sursă de informare, dar şi pentru că astfel am considerat că se poate primi o informaţie despre maniera în care este percepută semnificaţia zilei de 1 mai de către publicul larg. Nu în ultimul rând, am considerat că internetul reprezintă mai ales o perspectivă a tinerei generaţii asupra fenomenului avut în discuţie. Astfel, ca orice persoană „interesată", am căutat pe Google rezultate pentru sintagmele *1 mai* şi *întâi mai*, obţinând trimiteri în primul rând la situri de genul Wikipedia, care oferă informaţii punctuale despre mişcările sociale care au condus la declararea zilei de 1 mai ca zi a muncii. Informaţii de acest gen se regăsesc şi în unele articole de ziar

[*] Universitatea de Vest din Timişoara, România.

BDD-V2557 © 2013 Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 12:59:22 UTC)

sau, mai rar, pe unele bloguri. Titluri de genul *Ce sărbătoresc românii de azi la 1 Mai?* (pe ziare.com) sau *Cum sărbătorea România comunistă Ziua Internaţională a Muncii?* (gândul.info) ascund în spatele lor articole care prezintă informaţii redundante şi care sunt construite pe aceeaşi schemă. În primul rând se oferă câteva informaţii de natură istorică, modul în care comuniştii au „confiscat" sărbătoarea, modul în care se organizau în România comunistă defilările, după care urmează o trecere bruscă înspre prezentul reflectat succint ca reprezentat de un 1 mai care nu este altceva decât o sărbătoare a micilor şi a berii. Toate aceste articole sunt însoţite de imagini al căror scop este cel de impresionare a cititorului în măsura în care acesta trebuie să fie marcat de dimensiunile manifestaţiilor populare. În altă ordine de idei, căutarea Google oferă tot pe prima pagină rezultate de genul: „oferte de cazare Băile 1 Mai şi Felix" sau „Hotel 1 Mai" etc. sau „videoclipuri pentru 1 mai", conţinând prognoza meteo pentru data respectivă, imagini surprinse în staţiunea Vama Veche în diverşi ani de întâi mai. Transformarea acestei date în toponim, ilustratele de la mare, preocuparea referitoare la starea vremii mă determină să citesc în ziua de 1 mai îndeosebi începutul sezonului turistic. Continuând căutarea şi pe paginile următoare, regăsesc aceleaşi informaţii de natură turistică sau istorică, aceeaşi pendulare între modul de a sărbători 1 mai într-un trecut comunist şi modul de a-l sărbători în prezentul democraţiei. Rezultate similare oferă şi căutarea „1 mai/întâi mai imagini" – fotografii prezentând defilările comuniste, ilustrate de la mare, fotografii inedite postate de cei care au fost la mare sau de cei care au ieşit la grătar, la care se adaugă şi o impresionantă serie de caricaturi sau imagini prelucrate, însoţite de mesaje ironice sau autoironice referitoare la modul în care Ziua Muncii este marcată prin petreceri.

Mergând mai departe, nu am putut ocoli presa. Astfel, urmărind programele principalelor posturi de televiziune pentru data de 1 mai a anului curent, nu am observat nicio emisiune deosebită dedicată acestei zile. Desigur că emisiunile informative au făcut referiri la modul în care s*ărbătoresc* românii, fără însă a pune un accent deosebit pe acest aspect, primând informaţiile de natură politică şi/sau socială. Cu toate acestea însă, televiziunea naţională este singura care transmite mesajul existenţei unei zile de sărbătoare prin difuzarea la ora 10.20 a emisiunii „Tezaur folcloric", asociată frecvent ideii de sărbătoare. Presa scrisă nu insistă nici ea pe importanţa zilei de 1 mai decât în măsura în care, în numerele apărute o zi mai târziu, apar articole practice care informează cititorii cu privire la, de exemplu, numărul turiştilor prezenţi pe litoral, cum este cazul „Jurnalului Naţional", ca să citǎm un exemplu. Aşadar, la un prim moment de bilanţ, dacă se ţine seama de perspectiva în care media şi internetul prezintă ziua de 1 mai, se poate pune semnul egal între data aceasta şi câteva cuvinte-cheie ca: *sărbătoare comunistă*, *mici şi bere* sau *deschiderea sezonului turistic pe litoral*.

Desigur că nu putem rămâne cu convingerea că imaginea transmisă cumva „oficial" despre această zi coincide cu imaginea pe care individul şi-a construit-o în decursul anilor, ca o consecinţă a experienţelor acumulate. Şi pentru că am motivat opţiunea pentru paginile de internet prin faptul că le-am legat cumva de imaginea pe care tinerii şi-au format-o despre acest moment, primele observaţii de teren le

BDD-V2557 © 2013 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 12:59:22 UTC)

dedicăm persoanelor sub 30 de ani cu care am stat de vorbă. Astfel, la prima întrebare, referitoare la ce se sărbătoreşte la 1 mai, am primit răspunsuri de genul[1]:

> **Dorina**: Zi liberă, adică nu se lucrează la stat, că la patroni, har Domnului!
> **Adelina**: Ziua care ar trebui să fiu şi eu liberă, dar nu am fost niciodată, că nu am lucrat la stat (*zâmbeşte ironic la adresa bugetarilor*). Ziua în care „sărbătorim prin muncă".
> **Georgiana**: (*o pufneşte râsul la auzul întrebării*) Diana, ce filme ai în cap! Ce să fie, o zi liberă, motiv de week-end prelungit uneori!

Deşi descurajată de răspunsurile categorice, am mai îndrăznit doar să întreb „Şi tu ce faci de întâi mai?".

> **Dorina**: Depinde unde mă prinde: la ştrand sau pe-acasă (râde); serios acum, nu lucrez.
> **Adelina**: Mă duc la serviciu dimineaţa, iar după-masa mai trebăluiesc prin casă.
> **Georgiana**: Fac ceva pentru mine, pentru sufletul meu: mă duc să îmi cumpăr ceva, mă duc la ştrand dacă e timp frumos, chestii din astea!

Am încercat în zadar să continui discuţia pe această temă, pentru că la insistenţele mele referitoare la încercarea de a oferi o explicaţie cu privire la motivul pentru care 1 mai este *o zi liberă* – după cum s-a remarcat în unanimitate – cei cu care am stat de vorbă au ridicat din umeri zâmbind insistând asupra sintagmei *zi liberă*; foarte puţini au fost cei care au menţionat *Ziua Muncii*. Activităţile pe care le presupune această zi sunt astfel dintre cele mai variate: de la a te prezenta la locul de muncă la a îndeplini sarcini casnice şi până la activităţi de relaxare (mers la ştrand, cumpărături sau ieşiri în aer liber), în funcţie de preferinţele şi de posibilităţile fiecăruia. Aşadar, pentru tinerii cu care am stat de vorbă, 1 mai nu este definit nici măcar ca o sărbătoare legală, ci pur şi simplu *o zi liberă* în plus, golită de orice semnificaţie. Motivul unei astfel de atitudini constă în faptul că aceştia nu au văzut niciodată în jurul lor (sau chiar dacă au văzut, au fost prea mici pentru a păstra o amintire) practici particulare legate de marcarea acestei zile.

Nu acelaşi lucru se aplică însă şi în cazul adulţilor cu care am stat de vorbă. În cazul acestora, discursul se modifică radical, invariabil răspunsul primit făcând trimitere la 1 mai ca *Ziua Muncii*. Pentru că toate interviurile realizate cu persoane aparţinând acestei categorii sociale – de menţionat faptul că, deşi aparţin unor spaţii geografice diferite, au în comun faptul că toate au fost angajate în perioada comunistă – sunt construite pe aceeaşi schemă pe care răspunsurile primite au impus-o, mai jos de regăsesc fragmente din trei dintre interviurile ilustrative în acest sens:

> **Diana Dragoş**: Ce se sărbătoreşte la 1 mai?
> **Daniela Chelba**: Aaa! Păi era… Ziua Muncii!
> **DD**: Ce reprezintă data de 1 mai pentru dumneavoastră?
> **DC**: Păi acum nu prea mai reprezintă nimic.
> **DD**: De ce?
> **DC**: Dacă e în week-end reprezină o mini-vacanţă, ca de obicei, în timpul săptămânii stai pur şi simplu acasă. Şi câte nu ai de făcut acasă!
> **DD**: Dar când a reprezentat 1 mai ceva?

[1] Informaţii de teren: Georgiana Borza, Dorina Gabor, Adelina Draia.

BDD-V2557 © 2013 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 12:59:22 UTC)

DC: Când eram copii era motiv de distracţie. De exemplu plecam în excursie cu părinţii, cu familia, cu prieteni de familie.
DD: Există vreo diferenţă între ceea ce reprezenta 1 mai înainte de 1989 şi ceea ce reprezintă după, pentru dumneavoastră?
DC: Să ştii că e cam acelaşi lucru şi ştii de ce?! Pentru că plecam în excursii din astea şi înainte şi după... Probabil că pentru cei care aveau un alt program de 1 mai e o diferenţă, dar pentru mine... adică eu nu simt nimic.
DD: Ce credeţi că mai înseamnă 1 mai pentru cei din jur, în afara unei zile libere?
DC: Nu cred că înseamnă altceva decât o sărbătoare comunistă.

*

Diana Dragoş: Ce sărbătoare este la 1 mai?
Ioan Igreţ: Ce să fie? Ziua oamenilor muncii (*râde*)!
DD: Poţi să îmi detaliezi?
II: Defilare, mici şi bere! (*zâmbeşte din nou*). No, eu eram la Arad atunci şi ne duceau la defilări; defilam prin centru, în faţă la primărie, fiecare avea câte ceva de făcut: şoimii patriei, pionerii, muncitorii, gărzile patriotice, spectacol folcloric în cinstea lui domnu' preşedinte. Şi ne pregăteam cu o lună înainte. Da. Şi nu te întreba nimeni dacă îţi place, trebuia să participi; erau şi care fentau şi stăteau pe margine şi băteau din palme. Eram liberi şi de 1 şi de 2. Şi fiecare făcea cum îşi făcea programul: alţii mergeau în staţiuni, chestii, probleme, eu veneam acasă la pus de cartofi, dus de gunoi, că mulţi se bucurau de zilele libere.
DD: Acum, ce faci de 1 mai?
II: Ce să fac, p-acasă, vezi şi tu câte ai de făcut!
DD: Altceva?
II: Mai îi Armindenu'.
DD: Poţi să îmi detaliezi?
II: Aduceam şi atunci la noi la ţară. Şi şi acuma. Zice că dacă-l pui nu trebuie să lucri, să-l ridici, alţii zic că îi cu Irod cu pruncii. Cam asta îi ce ştiu eu.

*

Diana Dragoş: Puteţi descrie puţin defilările acestea la care luaţi parte?
Silvia Rusandu: Era groaznic. Te ţinea acolo de dimineaţa, nemâncat, că te chema acolo dimineaţa devreme şi nu reuşeai să mănânci şi când îţi venea rândul trebuia să zâmbeşti şi totul să iasă perfect. Oribil era. Şi după aceea puteai să mergi să mănânci mici şi să bei ceva, dar nu mai aveam niciun chef. Vă spun, nu vreau să mai îmi amintesc, dar ştiţi care era senzaţia? Oboseală, agitaţie şi un fum înecăcios. Parcă şi acum îl văd... Nu, deci 1 mai nu mai înseamnă nimic pentru mine! Atâta lucru că suntem liberi, în rest...

Aşadar, comentariile suplimentare sunt de prisos în această situaţie în care avem exemplul incontestabil al perspectivei asupra unui 1 mai ca sărbătoare legală (social + democrată). Originea acestei sărbători se află în cea de-a doua jumătate a secolului al XIX-lea, când Statele Unite ale Americii se confruntă cu o explozie demografică datorată nu atât creşterii natalităţii, cât mai ales unui număr impresionant de imigranţi sosiţi aici în speranţa îndeplinirii a ceea ce începea să devină visul american. Deşi mult mai bine plătiţi decât ar fi fost în Europa de exemplu, muncitorii americani erau mult mai expuşi şomajului, bolilor sau sărăciei, motiv pentru care Statele Unite ale Americii devin locul în care au loc primele greve, precum şi spaţiul de debut al sindicalismului (Larousse 1995: 320). Astfel,

BDD-V2557 © 2013 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 12:59:22 UTC)

după 1 mai 1866, au loc o serie de manifestaţii ale muncitorilor din cele mai industrializate oraşe americane, ca New-York sau Chicago prin care aceştia cer scăderea numărului de ore de lucru la 8, fără ca salariile lor să fie însă modificate. La 1 mai 1886, moment în care aceste acţiuni de protest ating apogeul, muncitorii obţin dreptul la ziua de lucru de 8 ore, pentru ca, doi ani mai târziu, ziua de 1 mai să fie recunoscută ca fiind data în care să se celebreze evenimentele legate de aceste mişcări sociale. Între timp, pe continentul european, mişcarea socialistă, care câştigase teren îndeosebi în rândul muncitorilor din Franţa sau Anglia (Larousse 1995: 320) – spaţiile unde era cea mai vizibilă diferenţa dintre veniturile foarte mici ale muncitorilor şi condiţiile precare de trai ale acestora în raport cu marii industriaşi –, avea nevoie de o serie de evenimente de anvergură care să o legitimize. Iar cum o zi care să-l celebreze pe muncitorul ce pare că şi-a câştigat respectul în faţa angajatorului ar reprezenta un câştig foarte mare pentru imaginea unui partid socialist, în 1889, membrii afiliaţi la cea de-a doua Internaţională Socialistă declară ziua de 1 mai ca fiind o zi internaţională a muncitorilor. Statele Unite ale Americii se vor dezice în scurt timp de această dată, celebrând ceea ce vor numi *Labour Day* în prima zi de luni a lui septembrie, devenită zi liberă. Cât despre 1 mai, în majoritatea ţărilor din Europa aceasta rămâne *Ziua Muncii*, zi liberă ridicată la rangul de sărbătoare naţională în perioada regimului comunist, când de 1 mai autoritățile organizau manifestații uriașe pe marile bulevarde, coloanele de muncitori în ținute festive fiind nevoite să scandeze lozinci și să poarte pancarte uriașe. Iată cum în țările comuniste ziua de 1 mai a fost „confiscată” și transformată într-o sărbătoare de stat al cărei ritual politic era menit să legitimeze un regim care își revendică în acest mod originea profitând de o veche tradiție a mișcării muncitorești internaționale.

Îndoctrinaţi în această direcţie, este evident motivul din care pentru un anumit segment social ziua de 1 mai nu mai simbolizează astăzi nimic (după 1990, importanța propagandistică a zilei a fost anulată) decât cel mult o zi liberă de care se poate profita în scopuri variate, mai ales de către cei care sunt angajaţi. Diferenţa dintre persoanele adulte, care au experienţa practicilor comuniste, şi tineri rezultă însă din faptul că primii au totuşi o explicaţie pentru ceea ce reprezintă această zi şi asociază imaginea acestei zile cu imaginea regimului comunist, oferind şi exemple din propria experienţă de viaţă.

Dacă până aici lucrurile tind să se contureze înspre o perspectivă unitară și într-o oarecare măsură există o coerență a discursurilor (punctele comune fiind reprezentate de sintagme ca *ziua liberă* sau *sărbătoarea comuniștilor*), în momentul în care mă deplasez spre un alt segment de vârstă, dar și spre un anumit spațiu etnografic, obțin o perspectivă diferită. Astfel, pentru o anumită categorie socială, 1 mai nu mai reprezintă o *zi liberă*, adică o sărbătoare a statului, ci una a tradiției. Astfel, am adresat întrebarea „Ce se sărbătorește la întâi mai?” mai multor persoane trecute de 60 de ani, care s-au născut și care trăiesc în localități aflate pe cursul superior al Crișului Alb (localități aparținătoare din punct de vedere administrativ județelor Arad și Hunedoara), unele dintre ele angajate pentru un timp în perioada comunistă. Având în vedere faptul că pe majoritatea le cunoșteam deja, iar cu o parte dintre acești informatori am mai lucrat în urmă cu patru ani pe o temă referitoare la meșteșuguri și produse tradiționale, au fost foarte deschiși în a oferi

BDD-V2557 © 2013 Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 12:59:22 UTC)

informații, chiar dacă au părut ușor dezamăgiți că, de această dată, nu am adus în discuție un subiect mai ofertant, care să le dea prilejul de a vorbi mai mult despre comunitatea lor sau, de ce nu, chiar despre ei înșiși. Mai jos se regăsește transcrierea a două dintre aceste interviuri, pe care le-am considerat cele mai ilustrative pentru tema avută în discuție, celelalte fiind construite pe aceeași schemă:

Diana Dragoș: Ce se sărbătorește la 1 mai?
Aurelia Dărău: Armingenu'.
DD: Și ce știi să îmi spui despre Arminden?
AD: Auzi tu, la Armingen **–** am auzit și io asta de la tata lu' Marcel Pertișor, de la dascălu', mai demult, când stăteam și io la marhă [= animale] **–** că când or vrut să-l răstignească pa Isus, or zîs aceia ce l-or cumparat că nu știu unde se află și o zâs cine l-o vândut că pune sămn, vezi tu, un fel de Armingen la poartă... no... Ș-ar fi pusă sămne în mai multe locuri și de atunci o rămas așa: să pună să pună Armingen la 1 mai că, bag samă, o fost întâi mai atunci. No... 1 mai îi sărbătoarea asta; io așa știu de la el și el o fost fecior de popă.
DD: Și altă sărbătoare știi să mai fie la 1 mai?
AD: (*după câteva secunde de gândire*) Mă, parcă o fost un fel de sărbătoare din asta, cum să îi spun io... națională... mai demult, că era în calindar...
DD: ...altceva...
AD: ... Armingenu'. Da' de atunci o rămas moștenire să pună la poartă creanga asta, numa' vezi tu că acuma îl pun la colțu' ușii sau la colțu cășii, știi tu că doară ai văzut acuma cum să face...
DD: Dar creanga trebuie să fie dintr-un lemn anume sau adusă de cineva anume?
AD: Fag. Musai fag. Să știi. Și la Armingen și la Sfântu' George, vezi tu creangă verde care dă vestire că vine vara.
DD: Se lucrează sau nu? Este sau nu o sărbătoare mare? Sau, măcar a fost cândva o sărbătoare importantă?
AD: Mă, nu îi sarbatoare mare, mai lucrau oamenii și și acuma lucră, mai demult nu lucrau cu comuniștii, că erau liberi, ha, bătrânule? (*priveşte înspre soțul său care dă afirmativ din cap, în timp ce expresia feței pare să sugereze dezgustul*)... no... că erau liberi oamenii de la servici de întâi și de 2 mai, dar mai lucrau în pamânt. Că și noi cu batrânu' puneam crumpele atuncea1, da, lucram în pamânt și lucrăm și acuma.
DD: Revenind la creanga de Arminden, cât se ține acasă?
AD: Cât vrei tu să îl ții, mai demult, batrânii îl țineau până ce se cocea grâul și să făcea pită nouă și să ardea cuptoru' cu Armingenu', da' acuma, vezi tu cum îi acuma, că nu mai pre coace lumea în cuptor... da' așa era atunci cu batrânii.

*

Diana Dragoș: Ce sărbătoare știi că e la 1 mai?
Malea Roț: Nu cred că îi nicio... aaa! Ba da! Armingenu'! Doamne! Armingenu' da, îi la 1 mai!
DD: Îmi povestești puțin despre...
MR: ... io știam că îi Armingenu', că dacă aduci Armingen, nu lucri. Și care nu aduce Armngenu', poate să lucre.
DD: De unde știi toate astea?
MR: De la batrâni. Și dacă să îmburda [= se răsturna] Armingenu', nu puteai să îl ridici că îi păcat. Că dacă îl dezburzi [= îl ridici], îi rău de tunat.
DD: Dar ce este Armindenul? Numele sărbătorii?

BDD-V2557 © 2013 Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 12:59:22 UTC)

MR: Mă, îi ca un fel de lemn cu frunză cu creangă de fag, ca un pom. Îl puneam la poartă. Şi îl punem şi acuma. Numa' că pomu' aiesta tribuia să fie de fag... îl ţineai la poartă până să usca.
DD: Şi cine îl aducea?
MR: Oricine. Erau care respectau regula asta... şi şi acuma se mai respectă, că cine aduce nu lucră. Şi mai vreu să îţi spun ceva: că şi la Sfântu' George aduceau oamenii frunză şi şi acuma mai aduc. La Sfântu' George şi la Armingen.
DD: Altă sărbătoare nu mai ştii la 1 mai?
MR: ?! ... Nu... nu mai ştiu altă sarbatoare. Numa' că era mai demult că nu mai lucrau de 1 sau 2 mai că era liber care erau la servici, da' aieştia lucrau acasă dacă erau liberi. Da. Da' nu-şi aduceau Armingen acasă atunci. Şi mai era liber şi în 10 mai.
DD: Mulţumesc!
MR: Mai vreau să-ţi spun că să făceau jocuri [= hore] da' când eram io tânără-tânără şi să făceau jocuri şi de 1 şi de 10 mai şi mergeam că era muzică şi cânta muzica în sat.
DD: În vremea comuniștilor?
MR: ... Nu aș ști asta...
DD: Înainte sau după ce te-ai căsătorit?
MR: Mă, asta nu aș putea precis să îți spun acuma, că îi demult de-atunci, da' să ştii că parcă am mărs şi cu bărbată-meu, Dumnezeu să-l ierte!

Prima observație la capătul celor șase interviuri realizate pe segmentul social descris mai sus (dintre care, din limită de spațiu, am transcris doar două) ține evident de faptul că, pentru aceste persoane, 1 mai este o dată care se leagă de o sărbătoare a tradiției. Întrebați ce anume se sărbătorește la 1 mai, toți răspund fără ezitare: *Armingenu'*; ezitarea apare atunci când sunt solicitați să precizeze dacă mai există un alt eveniment care să fie sărbătorit la această dată. Cele două femei de mai sus amintesc vag despre faptul că *mai demult* erau două zile libere la începutul lui mai, când *erau liberi oamenii de la servici*, dar nu intră în amănunte, cred, din două motive: primul se leagă de faptul că într-adevăr nu îşi amintesc sau poate nici nu au ştiut niciodată ce înseamnă data de 1 mai din punctul de vedere a sărbătorii legale, iar cel de-al doilea – care mi se pare cel mai interesant – se leagă de faptul că nu sunt tentate să pună semnul egal între sărbătoarea pe care ele o cunosc de la antecesori – şi pe care o respectă – şi sărbătoarea statului. De fapt, toţi cei şase informatori aparţinând acestui segment social plasează cele două sărbători în registre diferite; în mod paradoxal, aceste persoane sunt singurele care diferenţiază cele două planuri: cel al sărbătorii statului şi cel al sărbătorii tradiţionale, datorită faptului că pentru ei mult mai puternice rămân valorile şi învăţăturile transmise de *bătrânii* (lor, aş adăuga) care au trăit înainte de epoca comunistă. Acest lucru rezultă şi din faptul că cele două femei sunt foarte prompte când vine vorba să ofere informaţii despre Arminden, iar acolo unde informaţia le scapă, construiesc pe loc o explicaţie pe care ele o consideră plauzibilă. Astfel, aflăm despre Arminden că este o creangă, mai mică sau mai mare, obligatoriu din lemn de fag în regiunea avută în discuţie, care se aşază la poartă sau la streaşina casei în ultima seară a lunii aprilie. Nimeni nu mai ştie să precizeze exact care este rolul acestui arbore; cert este faptul că toţi cei intervievaţi leagă creanga proaspăt înfrunzită de sosirea verii şi de explozia vegetaţiei care urmează în luna mai. Câţiva dintre cei cu care am stat de vorbă invocă proprietăţile apotropaice ale Armindenului care derivă din interdicţia de a-l ridica dacă acesta cade: *Că dacă îl dezburzi, îi rău de tunat* – spune Malea Roţ, de

BDD-V2557 © 2013 Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 12:59:22 UTC)

exemplu. Aminteam anterior de faptul că se oferă explicaţii referitoare la originea sărbătorii, pentru că ritul sacru practicat într-un astfel de moment nu îşi dovedeşte eficienţa şi nici nu se justifică fără mitul de care este legat. Numai că aici terenul oferă mai multe variante de mit, de la cel al tăierii pruncilor de către Irod (Roman Dărău şi Ioan Igreţ), la varianta conform căreia Armindenul nu este altceva decât un obiect (Malea Roţ) sau la varianta frumos expusă de Aurelia Dărău, care îşi citează şi sursa (*am auzit şi io asta de la tata lu' Marcel Pertişor, de la dascălu', mai demult, când stăteam şi io la marhă;* [...] *io aşa ştiu de la el şi el o fost fecior de popă*), conform căreia originea sărbătorii se leagă de vinderea lui Isus de către Iuda; mai mult decât atât, mi se oferă şi explicaţii referitoare la dată: *şi de atunci o rămas aşa: să pună să pună Armingen la 1 mai că, bag samă, o fost 1 mai atunci.* Existenţa mai multor variante într-un spaţiu geografic relativ restrâns este dovada că originea exactă a sărbătorii le scapă locuitorilor, dar că rămân datori faţă de înaintaşii lor să perpetueze ritualul. În acelaşi timp, atât variatele forme de manifestare, cât şi numeroasele explicaţii referitoare la origine sugerează sincretismul acestei sărbători.

Având în vedere referirile intervievaţilor la momente biblice (tăierea pruncilor sau vânzarea lui Isus), am încercat o privire din perspectiva Bisericii Ortodoxe Române asupra existenţei unei eventuale sărbători în data de 1 mai. Astfel, după ce am consultat Calendarul creştin ortodox am constatat că acesta îl menţionează la data de 1 mai pe Sfântul Prooroc Ieremia, cel care, alături de Isaia, Ezechiel şi Daniel, face parte dintre marii profeţi ai Vechiului Testament şi care a trăit în jurul anului 600 î.Hr. (Bocian 1996: 139–144) În Calendarul creştin ortodox însă, data de 1 mai nu apare marcată ca reprezentând o sărbătoare anume[2], decât în situaţia în care peste această dată se suprapune un moment legat de ciclul sărbătorilor pascale, cum s-a întâmplat de exemplu în 2002 (sau cum se va întâmpla în 1013), când datei de 1 mai i-a corespuns ziua de miercuri din Săptămâna Patimilor, ori exemplul din anul precedent, când 1 mai s-a suprapus peste prima duminică după Paşte, numită şi *a lui Toma necredinciosul*.

Totuşi bibliografia de specialitate – din păcate destul de puţină pe marginea acestui subiect (cel mai valid şi uşor accesibil titlu şi pe această temă rămânând tot cel al lui Simion Florea Marian; Marian 2001: 204) – oferă unele informaţii care sugerează existenţa unei legături între numele Proorocului Ieremia şi Arminden. Iată cum apare Armindenul definit într-o lucrare de tip dicţionar, gândită pentru a fi uşor de consultat şi pentru a oferi informaţii succinte:

> sărbătoare populară la români, consacrată zilei de 1 mai, simbolizând începutul primăverii. Numele ei, Arminden (Armindeni, Armendin), e de origine bisericească, vine din slavul Iereiinŭ-dĭnĭ, ziua sfântului Ieremia, prăznuit în această zi, dar geneza şi sensul sărbătorii ne trimit spre vremuri precreştine. La români, Arminden se numeşte şi pomul verde sau creanga ce se pune în această zi pe la casele oamenilor. […] Tipologic, această sărbătoare românească îşi găseşte echivalent în obiceiul copacului de mai, existent aproape la toate popoarele Europei, din Peninsula Iberică până în Polonia, când, în centrul localităţii, se ridică un stâlp cu o roată în vârf,

[2] Informaţii referitoare la faptul că nu există o sărbătoare religioasă cu dată fixă în 1 mai am primit şi pe teren. De exemplu, dna Silvia Rusandu, profesoară de religie, a subliniat de câteva ori că niciodată nu a sărbătorit nimic în data de 1 mai şi că nu ştie nimic despre existenţa *unei sărbători marcată cu cruce roşie sau neagră în această dată*.

BDD-V2557 © 2013 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 12:59:22 UTC)

> împodobită cu verdeaţă, flori şi panglici. În jurul acestui simbol al Soarelui şi al Copacului lumii se organizează petreceri şi jocuri, menite să stimuleze forţele productive ale pământului (Evseev 2007: 55–56).

Înainte însă de a face conexiuni cu terenul, iată un fragment care mi-a atras atenţia din importanta sursă bibliografică citată anterior:

> Pe când la românii din Ungaria, Banat şi Transilvania e o datină de a se pune în preseara acestei zile o ramură verde dinaintea casei, parte spre depărtarea strigoilor şi parte întru aducerea-aminte de prigonirea de către jidovi a Domului nostru Isus Hristos şi a nereuşirii acestora de a pune mâna pe dânsul, pe atunci românii din Bucovina, Moldova şi din Muntenia îndatinează de a frige la Arminden sau Arminder un miel, a se duce apoi în pădure, într-o dumbravă, luncă, la vie sau şi în grădină unde este iarbă verde, a se pune acolo la umbra unui copac şi, mâncând friptura de miel, a bea vin pelin, sau dacă nu este de acesta, atunci vin de celălalt, punând în el pelin verde. Unii aduc cu ei şi lăutari de la cântă şi astfel petrec apoi până către seară, când se întorc în sat cântând şi bând, împodobindu-se pe la pălării cu flori de liliac, dacă e înflorit şi cu pelin verde. Când întâi mai cade într-o miercuri sau vineri, zi de sec, nimeni din popor nu-l petrece, fiindcă nu mănâncă carne. Ciocoiaşii de la ţară însă îl petrec întotdeauna (Marian 2001: 204).

Punând în relaţie această observaţie care ne vine din secolul trecut cu informaţiile de teren (Malea Roţ vorbeşte despre faptul că a participat în tinereţe la petreceri prilejuite de 1 mai, iar alţi informatori menţionează şi ei ieşirile la iarbă verde, precum insistă şi asupra caracterului sărbătorii de a marca începutul verii), singura percepţie unitară asupra zilei de 1 mai este că acesta reprezintă în primul rând un moment al bunei dispoziţii.

În final, punctăm principalele observaţii făcute pe parcursul prezentului studiu, cu titlul de concluzii:

– Din punctul de vedere a semnificaţiei pe care termenul sărbătoare îl dobândeşte în cazul Bisericii Ortodoxe Române, 1 mai nu reprezintă în momentul de faţă altceva decât o dată oarecare din calendar, în dreptul căreia este notat un sfânt – Sfântul Pooroc Ieremia; data devine importantă doar în măsura în care se suprapune unei sărbători importante din ciclul Sărbătorilor Pascale.

– Din punctul de vedere al membrilor unei societăţi tradiţionale, 1 mai este o sărbătoare în măsura în care se leagă de un ritual care, chiar dacă diluat în ultima perioadă, face trimitere la un mit biblic; mai mult decât atât, după cum se observă din informaţiile colectate, există credinţe legate de această dată. În altă ordine de idei, dacă ţinem seama de atenţionările unor informatori care vorbesc despre interdicţia de a lucra în cazul celor care îndeplinesc ritualul de a aduce creanga de Arminden acasă, nu este exagerat să vorbim chiar despre o intrare în timpul sacru (Eliade 1995: 48) specific marilor sărbători, timp mitic ce nu poate fi regăsit decât cu ajutorul riturilor.

– 1 mai corespunde în momentul de faţă prea puţin unui ritual politic, şi aceasta doar în măsura în care unii membrii ai societăţii păstrează memoria unor ceremonialuri al căror principal scop ţinea de legitmarea unui regim politic şi de cultul personalităţii unui lider.

– Ritualul profan îşi găseşte şi el locul aici, prin prisma faptului că 1 mai este legat de o serie de practici care ţin mai degrabă de ceea ce s-ar putea numi *o modă*

BDD-V2557 © 2013 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 12:59:22 UTC)

impusă în societate la un moment dat (vezi aici petrecerile menţionate de Simion Florea Marian, *micii şi berea* – atât varianta comunistă, cât şi cea contemporană –, precum şi declaraţiile celor intervievaţi: horele, ieşitul la ştrand etc.).

– Nu în ultimul rând, 1 mai poate fi citit şi ca... o sintagmă pentru o căutare Google care returnează cele mai variate rezultate. Acest melanj de informaţii sugerează cel mai bine varietatea formelor de manifestare, semnificaţiile multiple ale datei avute în discuţi, pendularea între trecut şi prezent, cu alte cuvinte între ceea ce s-ar putea general numi *tradiţie* versus *modernitate*. Rămâne însă un punct comun între perspectivele avute în vedere pe parcursul acestui studiu: indiferent de palierul pe care îl avem în vedere (social, politic ori cel al tradiţiei) sau de segmentul de vârstă (persoane tinere, adulte ori în vârstă), 1 mai este perceput, dincolo de explicaţiile suplimentare, un moment al bunei dispoziţii.

Bibliografie

Bocian 1996: Martin Bocian, în colaborare cu Ursula Kraut şi Iris Lenz, *Dicţionar enciclopedic de personaje biblice*, traducere în limba română de Gabriela Danţiş şi Herta Spuhn, Bucureşti, Editura Enciclopedică.

Drogeanu 1985: Paul P. Drogeanu, *Practica fericirii. Fragmente despre sărbătoresc*, Bucureşti, Editura Eminescu.

Eliade1995: Mircea Eliade, *Sacrul şi profanul*, Bucureşti, Editura Humanitas.

Evseev 2007: Ivan Evseev, *Enciclopedia simbolurilor religioase şi arhetipurilor culturale*, Editura Învierea, Arhiepiscopia Timişoarei, 2007.

Larousse 1995: *L'histoire du monde de 1789 à 1918 (Afrique, Amériques, Europe, Extrême-Orient, Océanie)*, Paris, Larousse, direction de collection et contrôle scientifique: Anne-Marie Lelorrain.

Marian 2001: Simion Florea Marian, *Sărbătorile la români, studiu etnografic*, III. *Cincizecimea*, ediţie îngrijită şi introducere de Iordan Datcu, Bucureşti, Editura Grai şi suflet – Cultura Naţională.

The First of May or the Celebration between Tradition and Innovation

This paper represents an analysis of the way in which the concept of "celebration" evolves and gets new meanings. The phenomenon becomes interesting when the same date cumulates more meanings that imbed in a favorable moment. The example that this study offers is that of the celebration/ the celebrations connected to First of May. In this way, this paper analyses this moment from different points of view: the religious celebration, the traditional celebration and the social celebration, identifying the way in which the traditional substratum and the innovative elements of the social reality contributes to the definition of a new celebration, cumulative of which origins are not known by the people that practice it.

Thus, from a religious point of view, the First of May is important only if it represents a moment connected to Easter. From a traditional point of view, the First of May – as I directly observed, as the interviewed persons affirmed and in accordance with the bibliography – is the equivalent of "Arminden", a very significant and important moment for agrarian labors. Moreover, from an social point of view First of May – Labor Day – celebrated with pomp during the communist period represents for a certain social group a simple "holyday", while another group finds another meaning to it.

BDD-V2557 © 2013 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 12:59:22 UTC)

In order to answer this question, the methods I used were, beyond a bibliography required by the theme (such as Simion Florea Marian, *Sărbătorile la români*), the interview and personal observation.

ANEXĂ

Oferim mai jos **lista completă a informatorilor** cu care am realizat interviuri în vederea elaborării prezentei lucrări, chiar dacă în corpul propriu-zis al lucrării nu au fost introduse decât fragmente din unele dintre aceste interviuri:

1. Ileana Draia	n. 1928	Brad	Hunedoara
2. Gheorghe Igreţ	n. 1931	Lazuri	Arad
3. Rozalia Băd	n. 1934	Ocişor	Hunedoara
4. Malea Roţ	n. 1935	Lazuri	Arad
5. Aurelia Dărău	n. 1938	Ocişor	Hunedoara
6. Ioan Igreţ	n. 1963	Lazuri	Arad
7. Silvia Rusandu	n. 1958	Satchinez	Timiş
8. Artemiza Răducan	n. 1972	Timişoara	Timiş
9. Daniela Chelba	n. 1973	Satchinez	Timiş
10. Georgiana Borza	n. 1982	Timişoara	Timiş
11. Dorina Gabor	n.1985	Lazuri	Arad
12. Adelina Draia	n. 1986	Brad	Hunedoara

BDD-V2557 © 2013 Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 12:59:22 UTC)